

(ตัวอย่าง)

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติ

เพื่อคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวนเกษตรอินทรีย์
กรณีศึกษา ตลาดชุมชนเกษตรอินทรีย์

สนับสนุนทุนวิจัยโดย สนับสนุนทุนวิจัยโดย กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
(ววน.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.)

เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

(ตัวอย่าง)

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติ

เพื่อคุณภาพการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวนเกษตรอินทรีย์

กรณีศึกษา ตลาดชุมชนเกษตรอินทรีย์

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติฉบับนี้ครอบคลุมตลาดชุมชนเกษตรอินทรีย์ในเครือข่ายวนเกษตรอินทรีย์ที่มีลักษณะเป็นตลาดจำหน่ายผลผลิตสดจากเกษตรอินทรีย์และผลิตภัณฑ์แปรรูปใช้วัตถุดิบจากการเกษตรอินทรีย์รวบรวมจากสมาชิกเครือข่ายวนเกษตรอินทรีย์ โดยมีวัตถุประสงค์ของคู่มือ 3 ข้อ ดังนี้

(1) เพื่อวิเคราะห์และสร้างมาตรฐานผลผลิตและผลิตภัณฑ์วนเกษตรอินทรีย์โดยประยุกต์จากมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มาตรฐานอาหาร มาตรฐานผู้ซื้อในตลาด และมาตรฐานของความยั่งยืน

(2) เพื่อพัฒนาระบบมาตรฐานการปฏิบัติการผลิตและการแปรรูปของวิสาหกิจชุมชนวนเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานผลผลิตและผลิตภัณฑ์วนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

(3) เพื่อฟื้นฟูทักษะและยกระดับทักษะของวิสาหกิจชุมชนวนเกษตรอินทรีย์ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีอัตลักษณ์ มีมาตรฐานวนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมสามารถส่งต่อไปให้กับคู่ค้าและเครือข่ายวิสาหกิจได้ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

รายละเอียด	ข้อกำหนด
บทนิยาม	ตลาดชุมชนเกษตรอินทรีย์ หมายถึง การตลาดที่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการในชุมชนที่มีนโยบายในด้านเกษตรอินทรีย์ อาหาร สุขภาพและผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน รวมทั้งสร้างเครือข่ายนอกชุมชนในการรับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านการรับรองวนเกษตรอินทรีย์มาจำหน่ายด้วย
การสร้างสรรค์ห่วงโซ่คุณค่าวนเกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืน	1. ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในตลาดใช้วัตถุดิบได้รับรองมาตรฐานวนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (OAF-PGS) 2. เครือข่ายวนเกษตรอินทรีย์มีแหล่งแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์ การทำตลาดร่วมกันและขยายเครือข่ายวนเกษตรอินทรีย์
คุณลักษณะผลิตภัณฑ์พร้อมจำหน่าย	1. ผลิตภัณฑ์พร้อมบริโภค ผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์แช่เยือกแข็ง ผลผลิตสด และผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อสุขภาพ ที่มีการ

รายละเอียด	ข้อกำหนด
มาตรฐานคุณภาพตลาดเกษตรอินทรีย์	ให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งผลิต ปริมาณ ราคา ช่องทางการติดต่อผู้ผลิต
	2. การให้บริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ
	โครงสร้างตลาด
	1.การระบายอากาศเพียงพอ ไม่ร้อน อบอ้าว อับทึบ
	2. การจัดการทางเดิน ถนน ถังขยะมีฝาปิดรองรับมูลฝอยสาธารณะในจุดจำหน่าย และจุดรวบรวมมูลฝอยของตลาดสะอาดอยู่เสมอ
	3. บริเวณโดยรอบไม่มีน้ำขังแฉะ รางระบายน้ำเป็นรางปิด ทำความสะอาดได้ การระบายน้ำสะดวก ไม่อุดตัน
	4. โครงสร้างอาคารมั่นคงแข็งแรง ไม่ชำรุด พื้นตลาดทำด้วยวัสดุมั่นคงถาวร ไม่ลื่น ทำความสะอาดง่าย
	จุดจำหน่าย
	1. การจัดวางผลผลิต ผลิตภัณฑ์เป็นระเบียบ เรียบร้อย ไม่รกรุงรัง ไม่กีดขวางทางเดิน
	2. ผลผลิต ผลิตภัณฑ์วางสูงจากพื้นอย่างน้อย 60 เซนติเมตร แยกประเภทสินค้าไม่ปะปนกัน
	3. การป้องกันสัตว์พาหะและแมลงนำโรคไม่ให้รบกวนจุดจำหน่าย
	ห้องน้ำ
	1.ระบายอากาศดี ไม่มีกลิ่นเหม็น
	2.แยกชาย หญิงออกจากกันเป็นสัดส่วน
	3. ที่ปัสสาวะชาย อ่างล้างมือ พร้อมสบู่ ใช้การได้ จำนวนเพียงพอ เหมาะสม
	การทำความสะอาดตลาด
	1. มีตารางทำความสะอาดตลาดเป็นประจำ
	2. ตักมูลฝอยและไขมันก่อนปล่อยน้ำออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ
	3. แยกมูลฝอยสดและทั่วไป มูลฝอยสดนำไปจัดการแบบอินทรีย์
	การบริการ

รายละเอียด	ข้อกำหนด
	1. น้ำใช้ล้างอุปกรณ์ ภาชนะที่สะอาดอย่างเพียงพอ 2. การจัดการระบบจราจรและลานจอดรถ 3. ได้รับความคิดเห็นจากผู้ใช้บริการตลาด
	ผู้จำหน่ายและผู้ประกอบอาหาร 1. ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้องต่างกายให้สะอาดเรียบร้อย มีสุขวิทยาส่วนบุคคลที่ดี 2. ผู้จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มตรวจสอบสุขภาพทุกปี ผ่านการอบรมสุขวิทยาส่วนบุคคลที่ดี 3. มีการฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงานของผู้ประกอบการตลาด ผู้ขายของ ผู้บริโภค
มาตรฐานเกี่ยวข้องกับตลาด	1. มาตรฐานวนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม 2. แบบประเมินการพัฒนาและยกระดับตลาดสดน่าซื้อ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
การประเมินการดำเนินการตามคู่มือ	ระดับที่ 1 ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในตลาดใช้วัตถุดิบได้รับรองมาตรฐานวนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ระดับที่ 2 เครือข่ายวนเกษตรอินทรีย์มีแหล่งแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และองค์ความรู้เกษตรอินทรีย์ ระดับที่ 3 ตลาดได้มาตรฐานคุณภาพตลาดเกษตรอินทรีย์ ระดับที่ 4 การสร้างเครือข่ายระหว่างตลาดอินทรีย์กับธุรกิจอินทรีย์นอกชุมชน
ผู้ร่างมาตรฐานการปฏิบัติ	คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นกสิทธิ์ ปัญญาใหญ่ 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุพจน์ บุญแรง 3. นางสาวปิ่นธสุทธิ์ สุวรรณเลิศ 4. เครือข่ายทุ่งต้อมเกษตรอินทรีย์ อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย นางพิชญภา ณรงค์ชัย

ภาพที่ 1 ลักษณะผลิตภัณฑ์จำหน่ายในตลาดเกษตรอินทรีย์

ภาพที่ 2 การจัดการตลาดเกษตรอินทรีย์ส่วนจุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 3 การจัดการตลาดเกษตรอินทรีย์ส่วนจุดปรุงและประกอบอาหาร

ภาพที่ 4 การจัดการตลาดเกษตรอินทรีย์ส่วนกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ในตลาด